

LATVIJAS MEDNIEKU ASOCIĀCIJA

Latvijas Mednieku asociācijas pozīcija attiecībā uz zosu skaita kontroli pavasarī

Latvijas Mednieku asociācijas pozīcija attiecībā uz zosu skaita kontroli pavasarī

1. Juridiskais pamatojums

Gan Medību likums, kurā ir pilnībā pārņemtas direktīvas prasības par savvaļas putnu aizsardzību, gan Eiropas normatīvie akti principā aizliedz putnu medības pavasarī medību tradicionālā izpratnē. Eiropas Padomes direktīva 79/409/EEK par savvaļas putnu aizsardzību (Putnu direktīva) paredz arī virkni izņēmumu attiecībā uz letālu putnu skaita kontroli, ja rodas konkrētas problēmas (Putnu direktīvas 9.1.A. pants paredz medības visu gadu vai ārpus sezonas, ja nav citas alternatīvas). Viens no izņēmumiem – gadījumi, kad putni nodara būtiskus zaudējumus lauksaimniecībai. Šo izņēmumu izmanto vairākas Eiropas valstis, kad ar speciālām atļaujām konkrētās vietās, ievērojot noteiktus nosacījumus putnu skaita kontrole notiek dažkārt pat visa gada garumā.

Piemēram, Somijā nometītas 67 zosis (2015), Beļģijā – 111 zosis (2016), Dānijā – 2046 zosis (2014), Vācijā Vestfālijā – 25 zosis, savākts ap 1000 olu (2015), Vācijā Šlezvīga–Holšteina – 7400 olu (2015), Nīderlandē – 237941 zosis, 106422 olu, 15995 ligzdas (2015/2016), Norvēģijā – 500 zosis (2016), Spānijā – 50 (2013), Zviedrijā – 3435 (2012). Kopā nometītas 251604 zosis, savākts 107422 olu un izjauktas 15995 ligzdas. Dati savākti 2018. gadā. Šopavasār (2019) Igaunijā eksperimentālā veidā ar īpašām atļaujām trijos reģionos ir atļauta zosu skaita kontrole, legūstot ne vairāk kā piecas zosis uz viena lauka postījumu vietās.

Gan Eiropas Komisija, gan Eiropas zosu platforma, kā arī AEWA (Līgums par Āfrikas – Eirāzijas migrējošo ūdensputnu aizsardzību) uzskata, ka zosis nav apdraudēta suga, to skaits ir kontrolējams un zosu populācija visā Eiropā strauji pieaug un līdz ar to pieaug arī problēmas attiecībā uz lauksaimniecību.

Eiropas un arī Latvijas normatīvie akti sakārtoti tā, lai Putnu direktīvā minētos izņēmumus varētu dzīvībai pielietot.

2. Atbildīgās institūcijas

Problēma ir nevis zosis, bet atbildīgo institūciju lēnā reakcija uz notiekošo. Dabas aizsardzības pārvaldes (DAP) pārziņā ir gan kompensāciju maksāšana, gan nometīšanas atļauju izsniegšana, kā tas, piemēram, tiek darīts attiecībā uz kormorānu skaita kontroli zivju dīķos. Ir sistēma, kā atļaujas problēmsituācijās tiek izsniegtas un kā tās tiek lietotas, un kā notiek kontrole.

Attiecībā uz zosīm, gadījumos, kad lauksaimnieks uzraksta iesniegumu, tas tiek izskatīts 30 dienu laikā. Prom ir zosis un lietus aizskalojis visus pierādījumus – pēdas. Lauksaimnieks nevar tik ilgi gaidīt, jo viņam rodas problēmas ne tikai attiecībā uz zemes izmantošanu konkrētajā sezonā un neiegūto ražu, un līdz ar to ienākumiem, bet arī attiecībā uz kontrolējošām institūcijām, piemēram, Lauku atbalsta dienestu.

Pašlaik esošā sistēma ir ārkārtīgi inerta un neelastīga. Zosu gadījumā jārikojas nekavējoties, tad, kad problēmas rodas un neletāli aizsardzības paņēmieni ir izmēģināti, taču nepalīdz. Lauksaimniekam ir jābūt iespējai sējumus aizsargāt brīdī, kad ir problēma.

3. Kompensācijas

Daudzi uztraucas, ka pēc skaita kontroles atļaušanas varētu tikt atņemtas kompensācijas. Šīs lietas ir samērojamas, liecina Zviedrijas pieredze.

Zviedrijā lauksaimnieks var izvēlēties – saņemt kompensāciju vai izmantot zosu skaita kontroli ar medību palīdzību.

Lai arī DAP Latvijā ir optimistiska attiecībā uz izmaksāto kompensāciju apmēriem lauksaimniekiem, zemnieki sūdzas, ka postījumu apmērs ir daudz lielāks nekā kompensācijas, kas, piemēram, nesedz neiegūto ražu. Kompensācijas izmaksā triju gadu laikā un ne vairāk kā 15000 eiro apmērā vienai saimniecībai. Lauksaimnieki aplēsuši, ka zosis vidēji vienai saimniecībai šopavasār nodarījušas zaudējumus 80000 līdz 100000 eiro. Ne velti Zemnieku saeimas valdes priekšsēdētājs Juris Lazdiņš alegorijās saka: "Par spīti tam, ka auto ir apdrošināts, neviens taču to nevēlas, ka katru dienu to bojā!"

4. LATMA redzējums

Mednieki ir gatavi iesaistīties, ja vajadzīgs atbalsts. Mednieki ir vienīgie, kuri likumīgi var izmatot medību šaujamo ierocius putnu skaita kontrolei.

Rīcības modelis varētu būt šāds:

- iesniegumu Dabas aizsardzības pārvaldei par nepieciešamību kontrolēt putnu skaitu raksta lauksaimnieks
- atļauja tiek izsniegta lauksaimniekam, kurš pēc tam saskaņā ar medību normatīvajiem aktiem vienojas ar atsevišķu mednieku vai mednieku kolektīvu par putnu skaita kontroles pasākumiem (nodod medību tiesības)
- putnu skaita kontrole pavasarī būtu atļaujama tikai problēmu (postījumu) vietās, tikai tad, ja veikti citi aizsardzības pasākumi un tie nav palīdzējuši. Nekādā gadījumā nav pieļaujama putnu skaita samazināšana ezeros un purvos, citās ūdenstilpēs, kur putni atpūšas. Tas ir pretrunā ar medību ētikas principiem
- būtu jānosaka maksimāli pieļaujamo iegūstamo putnu skaitu vienā problēmu vietā konkrētā laika sprīdī. Piemēram, ne vairāk kā piecus putnus uz viena lauka pa dienu. Par veiktajiem pasākumiem lauksaimnieks atskaitās Dabas aizsardzības pārvaldei
- mednieks ir tikai instruments lauksaimnieka rokās.

Jā, lauksaimniekiem zosis tiešām ir problēma, viņiem jābūt aktīvākiem iesniedzot iesniegumus par nodarītajiem postījumiem, lai būtu zināms, cik postījumu apmērs ir liels visas Latvijas mērogā. Tieši lauksaimniekiem jāprasa ievērot viņu tiesības saimniekot. Šobrīd mednieki nevar palīdzēt, jo viņi darbojas saskaņā ar medības reglamentējošiem normatīvajiem aktiem.